

רש"ר הירש
לדעה – לא "לדעת", המציין כי המניע הוא: הסקרנות, אלא "לדעה"
– שם – עצם –: למען הידיעה; והדבר מציין מראש את הכוונה לנצל
את הידיעה המושגת להצלה נוספת.

פרשת חקת - חוויות בעבודת ה'

מרים ומים

10. משנה מסכת אבות פרק ג
רבי אלעזר בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ
אין תורה אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה אם אין בינה
אין דעת אם אין דעת אין בינה

ר' עובדיה מברטנורא
אם אין דעת וכו' – לעת, הוא שמואל טעם לדבר. וזינה, הוא שמנין דבר מהוך
דבר אצל אינו מלאה לו טעם. ואם אין דעת למה טעם לדבר אין זינה, אחר שלא
ילע טעמו של דבר כאילו לא ילעו. ומכל מקום הזינה היא קודמת, לפיכך אם
אין זינה אין דעת:

11. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לה עמוד א
אמר רבי חייא: הרוצה לראות בארה של מרים, יעלה לראש הכרמל ויצפה
ויראה כמין כברה בים, וזו היא בארה של מרים.

12. עין איה שבת רצה
דור המדבר הוא הדור שכלל בקרבו את כח הרוחני של ישראל
לכל פרטיו עד סוף כל הדורות, (ירמיהו ב ב): "חסד נעורידך
אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר". יסוד החיים העליונים
הנובעים מעומקה של תורה, הלא הנם צפונים בהים הגדול,
ימא דאורייתא, היוצא מגאון השכל העליון, מקור החכמה והמדע
בי"ה. אמנם לשאוב ממנו להשגיר צמאון כל לב, להיות חש
ומרגיש כ"א קישורו העצום בקדושתן של ישראל, ע"י קדושת
הש"ית ותוה"ק ... היא זכותה של מרים. האשה עלולה היא
ליתרון הרגש, ולפי גודל מעלתה האלקית היתה היא ראויה ליסד
בישראל את יסוד הרגש הישראלי, שאמנם אינו כשאר כל
הרגשות שמקורם הוא הסתערות הלב ממחזה של הוה שאין לו
קיימא, כ"א מקורו ומעמדו הוא הים הגדול, ים התורה, מקור
החכמה והאמת, שאין לו קץ ותכלית

חטא מי מריבה

13. במדבר פרק כ, ז-יב
(ו) וידבר ה' אל משה לאמר: (ז) קוּזוּ אֶת הַמִּטָּה וְהַקֵּהֶל אֶת הָעֵדָה
אִתָּה וְאַהֲרֹן אֲזוּזֶיךָ וְדַבְּרֶתֶם אֵל הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִימֵינוּ וְהוֹצֵאתָ
לָהֶם מַיִם מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם: (ט) וַיִּקְוּ מִשֵּׁה
אֶת הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: (י) וַיִּקְהֲלוּ מִשֵּׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקֵּהֶל
אֵל פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעוּ יְהוָה הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא
לָכֶם מַיִם: (יא) וַיִּרַם מִשֵּׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטָּהוֹ פַּעַמַּיִם
וַיֵּצֵאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתֶּה הָעֵדָה וּבְעִירָם: ס (יב) וַיֹּאמְרוּ ה' אֵל מִשֵּׁה
וְאֵל אַהֲרֹן יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא
תָבִיאוּ אֶת הַקֵּהֶל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם:

14. תפארת שלמה במדבר פרשת חקת

רבי שלמה ב"ר דב צבי הכהן רבינוביץ נולד בשנת תקס"א (1801) בפולין
למשפחה מיוחסת. נחשב לעילוי מנערו. התקרב לחסידות, והסתופף אצל
גדולי החסידות בדורו - היהודי הקדוש מפשיסחא וה'חזנה' מלובלין.
נחזור לעניינינו כי זהו היה כוונת הש"י שייביא משה את כל הדור ההוא
עדה השלימה לבחי' הראי' כנ"ל לחדש אורם כבראשונה ואז יהיו כולם
כמו במ"ת וגם משרע"ה יבוא עמהם יחד לארץ ישראל. אך כאשר לא
עשה כן כדכתיב ויאמר משה שמעו נא המורים. לזאת היה החטא גדול
מאד בעיני הש"י ב"ה כמ"ש יען כי לא האמנתם בי להקדישני לעיני
העדה. שהיה ברצון הש"י להביאם לבחי' הראיה לכן לא תביאו וגו'.
במהרה יקוים בנו מקרא שכתוב והיו עיניך רואות את מורי

1. במדבר פרק כ, א-ב
(א) וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר עֵן בּוֹדֵדֵי הָרָאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב
הָעָם בְּקִדְשֵׁי וְתַמּוֹת שֵׁם מֵרִים וְתַקְבֵּר שֵׁם: (ב) וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה
וַיִּקְהֲלוּ עַל מִשֵּׁה וְעַל אַהֲרֹן:
רש"י
(ג) וְלֹא הָיָה מַיִם לַעֲדָה – מִכַּאֲן שֶׁכֵּל אֲרֻבַּעַיִם עֶשְׂרֵה לֶהֱסֵא לֶהֱסֵא כְּזֹכֹת מַרִּים:

2. שמות פרק ב, ג-ד
(ג) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצִּפְיִנוּ וְתַקְוּ לֹא תִבֶּת גְּמֵא וְתַזְמִירָה בּוֹזְמֵר וּבִזְפֹּת
וְתִשָּׁם בָּהּ אֶת הַיְלָד וְתִשָּׁם בְּסוּף עַל שְׂפַת הַיָּאֵר: (ד) וְתִתְצַב אֲזוּזוֹתוֹ
מִרְזוּק לְדַעְיָה מִהַ יַעֲשֶׂה לֹא:

3. שמות פרק טו, כ-כא
(כ) וְתַקְוּ מֵרִים הַנְּבִיאָה אֲזוּזֹת אַהֲרֹן אֶת הַתֹּף בְּיָדָהּ וְתִצְאֵן כָּל
הַנְּשִׁימִם אֲזוּרִיָּה בְּתַפִּים וּבְמִזְזוֹתָהּ: (כא) וְתַעַן לָהֶם מֵרִים שִׁירוֹ לָהּ כִּי
יָאָה גְּאָה סוֹס וְרַכְבּוֹ רָמָה בַּיָּם: ס

מרים - ביטוי לחוויית החיים

4. בראשית פרק ב, ד-ו
(ד) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשָׁמַיִם: (ה) וְכָל שִׁיר הַשָּׁדָה טָרֵם יְהִיָּה בְּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׁדָה טָרֵם וַיִּצְמַחוּ
כִּי לֹא הִבְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעֵבֶד אֶת הָאָדָמָה: (ו) וְאָדָם
יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָרָצוֹת:
רש"י
כי לא המטיר – ומה טעם לא המטיר, לפי שאלם אין לעבד את האדמה ואין
מכיר בטובתם של גשמים, וכשזא אדם וילע שם אורך לעולם התפלל עליהם
וילכו, ומתחו האילנות והקשאים:

5. שמות פרק א, טו-יז
(טו) וַיֹּאמֶר מִלֶּךָ מִצְרַיִם לְמִינְיֹת הַעֲבָרִית אֲשֶׁר שֵׁם הָאֲזוּזֹת שִׁפְרָה
וְשֵׁם הַשְּׂנִית פּוּעָה: (טז) וַיֹּאמֶר בְּיַדְכֶן אֶת הַעֲבָרִית וְרֵאיתֶן עַל
הָאֲבָנִים אִם בֵּן הוּא וְהִמַּתֵּן אֹתוֹ וְאִם בַּת הוּא וְזוּזָה: (יז) וְתִירָאֵן
הַמִּינְיֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי מִלֶּךָ מִצְרַיִם
וְתִזְמִינֵן אֶת הַיְלָדִים:
רש"י

פועה – זו מרים שפועה ומלצרת והוגה לולד כל כך הגסים המפייסות חינוך
הזוכה. פועה לשון לעקה, כמו (ישעיהו מז יד) כיוולדה לפועה:

6. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יא עמוד ב
ולמה נקרא שמה פועה? שהיתה פועה ומוציאה את הולד

7. תוספות מסכת סוטה דף יא עמוד ב
שהיתה פועה לולד – פירש רבינו חננאל לוחשת לחישה ויואל הולד כמו שעושים
אלו עקשין בזמני האשה.

8. שמות פרק ב, א-ב
(א) וַיִּלָּךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקְוּ אֶת בַּת לֵוִי: (ב) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּרְאֵהוּ
אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּדוּהוּ שְׁלִשָּׁה יָרֻזִים:
רש"י

(א) ויקח את בת לוי – פרוש היה ממנה מפני גזירת פרעה (וחזר ולקחה). וזהו
וילך, שהלך בעלת בתו שאמרה לו גזרתך קשה משל פרעה, אם פרעה גזר על
הזכרים, ואחתי ג"כ על הנקבות. והחזירה ועשה בה לקוחין שניים

9. שמות פרק ב, ג-ד
(ג) וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצִּפְיִנוּ וְתַקְוּ לֹא תִבֶּת גְּמֵא וְתַזְמִירָה בּוֹזְמֵר וּבִזְפֹּת וְתִשָּׁם
בָּהּ אֶת הַיְלָד וְתִשָּׁם בְּסוּף עַל שְׂפַת הַיָּאֵר: (ד) וְתִתְצַב אֲזוּזוֹתוֹ מִרְזוּק לְדַעְיָה
מִהַ יַעֲשֶׂה לֹא:

23. כלי יקר במדבר פרק כ פסוק ב

(ב) ולא היה מים לעדה. על צד העונש חסרו המים לפי שלא הספידוה כראוי, כי במשה ואהרן נאמר ויבכו אותם בני ישראל וכאן לא נאמר ויבכו אותה, ונאמר ותמת שם ותקבר שם, כי במקום שמתה שם תהא קבורתה לאלתר ונשכחה כמת מלב ולא הרגישו בהעדרה כלל על כן נחסרו להם המים כדי שידעו למפרע שהבאר היה בזכות מרים.

24. רש"י

(כט) ויראו כל העדה וגו' – כשראו משה ואלעזר יורדים וזהו לא ירד, אמרו היכן הוא אהרן. אמר להם מות. אמרו לו אפשר מי שעמד כנגד המלך ועלך את המנפה יקלטו צו מלך המות. מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה, לאו והאמיתו:

משה ממלא את מקום מרים

25. במדבר פרק כא, ה-ח

(ה) וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לנו מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל: (ו) וישלחו ה' בעם את הנזושים השרפים וינשכו את העם וימת עם רב מישראל: (ז) ויבא העם אל משה ויאמרו וזטאנו כי דברנו בה' ויבך התפלל אל ה' ויסר מעלנו את הנזושי והתפלל משה בעד העם: (ח) ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על גס והיה כל הנזוף וראה אותו וזוי: (ט) ויעש משה נזושי נזושת וישמחו על גס והיה אם נזוף הנזושי את איש והביט אל נזושי הנזושת וזוי:

(ט) נחש נחשת – לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא אמר משה הקדוש צרוך הוא קוראו נחש, ואני אעשנו של נחשת, לשון טפל על לשון:

26. אור החיים במדבר פרק כא פסוק ח

וטעם כל המעשה נראה בהעיר עוד למה לא הועילה תפלתו של משה להסיר הנחשים השרפים ולא יהיה נושך להצטרך לרפואתו, אלא ודאי זה יגיד כי בעל המשפט בחן שלא עשו תשובה המספקת להם, והגם שאמרו חטאנו כי דברנו בה' ובך העיקר חסר והוא העזיבה, ולא מצאנו שאמרו לא נשוב עוד לדבר הרע הזה, ולזה לא הוסר הנגע, לזה נתחכם הבורא ונתיעץ לתקנם על זה הדרך

27. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

כיוצא בדבר אתה אומר עשה לך שרף ושים אותו על גס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי, וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים – היו מתרפאין, ואם לאו היו נימוקים

28. מכתב מאליהו חלק ה עמוד 145

מעשים אלו מוכיחים יכולת כח הציור והדמיון לפעול על לב האדם. וברור בלי כל ספק שמבלעדי כח הציור והפעלת הדמיון אי אפשר בשום אופן להתחזק ולהתרכז ולהשיב אל הלב את הענינים הרוחניים שלמד. משום כך הבליטה כאן התורה כל כך את ענין הציור והדמיון, כי הם הגורמים העיקריים להשבה אל הלב... וכן נחש הנחשת היה הציורי להגביה אותו, לעורר לבם לראות את שורש הנחשים למעלה ולא את הדמיון הטבעי שלפניהם.

אסור להיות תלתי ברגש

29. במדבר פרק יט, ב

(ב) זאת וזאת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אִלֵּיהֶם פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיהָ עֵל: רש"י

(ג) זאת חקת התורה – לפי שהשטן ואומות העולם מוניין את ישראל לומר מה המורה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקת, גזירה היא מלפני ואין לך צרות להרהר אחיה:

15. תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק יא

ר' יוסה בר' יהודה אומ' כיון שיצאו ישראל ממצרים נתמנו להן שלשה פרנסין טובין אילו הן משה אהרן ומרים בזכותן נתנו להן שלש מתנות עמוד הענן ומן ובאר באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה מתה מרים בטלה הבאר וחזרה בזכות משה ואהרן.

חוויה של תפילה

16. במדבר פרק כא, א-ב

(א) וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל הדרך האֲתָרִים וילחם בישראל וישב ממנו שבי: (ב) וידר ישראל גֵּר לַה' ויאמר אם יתן תתן את העם הזה בְּיָדִי וְהוֹרַמְתִּי אֶת עֲרֵיהֶם: רש"י

יושב הנגב – זה עמלק, שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב. ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים, לאו ישראל לבושיהם כלבזוי עמלקים ולשונם לשון כנען, אמרו נתפלל סתם, שנאמר אם נתון נתן את העם הזה ביד:

17. משכיל לדוד במדבר כא פסוק א

רשעים הללו תיפח רוחם, כי אינם יודעים לעשות רע, דכי היכי ששינו לשונם אמאי לא שינו את לבושיהן נמי, דקיל טפי לשנות המלבוש מלשנות הלשון ובוזה היו מרמים בודאי את ישראל שהיו סבורים בפשיטות שהם כנענים והיו מתפללין על כנענים והם אינם אלא עמלקים...

18. והגדת במדבר עמוד 276

וענה על כך חידושי הר"ם זצ"ל, שאילו היו משנים גם את הלבוש וגם את הלשון היו אכן ממירים זהותם והיו הופכים לכנענים. ואילו היו מתפללים למפלת הכנענים היו נופלים בידם! מובן שביקש להוקיע בכך את משכילי זמנו שהטיפו להדמות לגויים בלבוש ולשון, ולתחום את היהדות בקיום המצוות. ובפעול, ככל שנדמו לגויים באורחותיהם כך התנתקו מיהדותם.

19. במדבר פרק לא, ג-ד

(ג) וידבר משה אל העם לאמר הוֹלְצֵנוּ מֵאֲתָנֶם אֲנִישִׁים לַצָּבָא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין: (ד) אֶקַּף לַמִּטָּה אֶקַּף לַמִּטָּה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּ לַצָּבָא:

20. מדרש תנחומא (בבלי) פרשת מטות

[ד] אלף למטה אלף למטה (שם / במדבר / לא ד). יש אומרים שני אלפים מכל שבט ושבת שלח, ויש אומרים שלשת אלפים [מכל שבט ושבת], שנים עשר אלף חלוצי צבא, ושנים עשר אלף שהיו משמרין כליהם, ושנים עשר אלף לתפלה,

21. שיחות מוסר מאמר "לרגל המצב" עמוד תסא

גם האלף השני מכל שבט ושבת שרק התפלל עבור אנשי המלחמה, היו גם הם צריכים ללכת למלחמה. והטעם, שאי אפשר להשתתף מרחוק כל כך, ואין תפילתם שלמה, אלא כשהם בקו המלחמה.... נתברר מכמה מקומות דאי אפשר להתבונן מרחוק. על כן אע"פ שנופלים בשדה המלחמה על שפת התעלה וברמת הגולן, אבל כיון שזה מרחוק אין אנו מרגישים בצער הזה, הגם שבנינו היקרים הם. ולכן אני אומר לכל מי שטוען שאפשר לו לנסוע הביתה לחו"ל ולהתפלל מרחוק על אחינו היקרים, שקר אתה דובר, שמרחוק אי אפשר להרגיש המצב ואי אפשר להתפלל עליו כלל.

ההבדל בין אהרן למרים - החוויה

22. במדבר פרק כ פסוק כט

ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל: ס
 במדבר פרק כ, א
 ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם:

5-7 – נתבונן במקורות ונראה איך התכונה הזו של המים חוזרת על עצמה פעם אחר פעם אצל מרים.

במצרים היו שתי מילדות עבריים - שפרה ופועה. חז"ל מגלים לנו ששפרה זו יוכבד ופועה זו מרים. מדוע התורה לא מכנה את המיילדות בשמן? משום שהתורה באה ללמד אותנו מה היה תפקידה של כל מיילדת. רש"י מבאר שפועה הוא מלשון צעקה - שפועה ומדברת והוגה לולד, כדרך הנשים המפייסות תינוק בוכה. אך בגמרא מופיעה עוד פעולה שהיתה עושה מרים - "ומוציאה את הולד". תו"ס במקום מבאר שמרים היתה לוחשת לחישה ולחישה זו היתה עוזרת לולד לצאת החוצה. עובר במעי אמו אומנם חי, אבל החיים האלו אינם באמת חיים, הוא אינו נושם בכוחות עצמו, הוא אינו יכול ליצור ולפעול, כדוגמת עשב השדה שטמון באדמה ואינו יכול לצאת החוצה ללא שישקו אותו. מרים היא המיילדת שמתווכת בין העובר לעולם.

8-10 – לאחר שפרעה גוזר "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", מיד מגרש עמרם את אשתו. עם ישראל רואה שעמרם גירש את אשתו, עמדו כל הגברים וגירשו את נשותיהם. כאן נכנסה מרים לתמונה. מרים פונה לאביה ואומרת לו: "אבא גזרתך קשה מגזרת פרעה, פרעה גזר על הזכרים ואתה גזרת גם על הנקבות". שמע עמרם את דברי בתו ומיד "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" ומבארים את המילה "וילך" שהלך בעצת בתו. פרעה גוזר מיתה על הזכרים ועמרם במעשיו גרם לכך שלא יבואו לעולם לא זכרים ולא נקבות, במילים אחרות כל ההתפתחות של עם ישראל נתקעה ושוב מרים היא זו שמשחררת את התקיעה.

לאחר שמשנה נולד ומחביאים אתו בסוף אשר על שפת היאור, מרים הולכת "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו". הרש"ר הירש מדייק מכך שכתוב "לדעה" ולא "לדעת" שאין הכוונה לסקרנות אלא לשם עצם - למען הידיעה. ולשם מה נצרכת למרים הידיעה מה יארע עם משה? על כך עונה הרש"ר הירש כדי לנצל את הידיעה המושגת להצלה נוספת. מהסברו של הרש"ר הירש אנו מבינים ש"דעה" הוא ביטוי מעשי, כלומר לתת ביטוי מעשי למחשבה. וכמו שאומרים חז"ל במסכת אבות אם אין בינה אין דעת ואם אין דעת אין בינה ומסביר רעמ"ב שהדעת, הכוונה "שמוצא טעם לדבר". טעם מקרב את הדבר אל האדם. כשם שבאוכל הטעם הוא הגורם שמביא לחיבור בין המאכל לבין האדם, כך גם בדברים רוחניים, טעם הדבר מחבר בין האדם לבין הבינה כלומר לרעיון.

11-12 – בגמרא שבת מובא שהרוצה לראות בארה של מרים, יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים, וזו היא בארה של מרים. כברה היא מעין מסננת. מסננת לוקחת תערובת של אוכל ופסולת ומפרידה בין האוכל לפסולת כדי שהאוכל יהיה ראוי לאכילה. בכוחה של מרים לקחת את הדברים הקיימים במציאות ולהנגיש אותם כך שהם לא יישארו רק בגדר של בינה שאינה מקבלת ביטוי במציאות אלא בגדר של בינה החודרת אל תוך חיינו. היכולת הזו נמצאת דווקא אצל מרים ולא אצל משה ואהרן, משום שההפנמה הזו והחיבור הזה מתבצע בעזרת הרגש בעזרת החוויה. רגש שייך יותר לעולם הנשי וכמו שכותב הרב זצ"ל ב'עין איה' שדור המדבר הוא דור שכלל בקרבו את הכוח הרוחני של ישראל.

30. והגדת במדבר עמוד 233

מדוע נאמר "זאת חוקת התורה", מדוע לא: "חקת הפרה האדומה", כמו "זאת תורת העולה"... אלא לומר לך שכל התורה כולה הוקשה לחוקת הפרה האדומה. חקה היא, גזרה שאין לך רשות להרהר אחריה.

31. אור החיים במדבר פרק יט פסוק ב

ובדרך רמזו ירצה באומרו חקת התורה שאם יקיימו מצוה זו הגם היותה חוקה בלא טעם מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר צוה ה' לאמר, כי קיום המצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצוות הבורא וזה לך האות...

32. שיחות מוסר מאמר עח

וביאור דבריו שבזמן שאדם מקיים מצווה שיודע בה טעם, עדין לא נתברר שהוא מוכן ומזומן לקיים את מצוות הבורא משום שהיא מצוות הבורא, כי יתכן שאינו מקיימה אלא משום הכרע הדעת, ורק קיום מצוה בלא טעם יעיד על הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל רצונות הבורא יתברך.

סיכום

פרשת חקת – חוויות בעבודת ה'

מרים ומים

פרשת חקת אומנם מגיעה מיד אחרי פרשת קורח, אך שלושים ושמונה שנה מפרידות בין הפרשות. פרשת חקת פרוסת בפנינו את השתלשלות האירועים בשנת הארבעים רגע לפני הכניסה לארץ ישראל. בפרשתנו הולכים לבית עולמים שתי דמויות שהיו מאד משמעותיות בדור המדבר – מרים ואהרן ובנוסף על משה רבינו נגזר לא להיכנס לארץ. הראשונה שנפטרה היא מרים. נתבונן בדמות של מרים ובהשלכות של מיתתה ונלמד עיקרון חשוב מאד בעבודת ה' הפרטית ובעבודת ה' הכללית.

1-3 – מיד לאחר פטירת מרים "לא היה מים לעדה" ויקהלו על משה ועל אהרן". חז"ל למדו מכאן שכל ארבעים שנה היו בני ישראל שותים מים מבאר מרים ועכשיו משמתה מרים לא היה מים לעדה לשתות. כמה וכמה פעמים אנו מוצאים בתורה קשר בין מרים לבין מים. הפעם הראשונה, כאשר שמים את משה בתיבה בסוף על שפת היאור, מרים אחות משה עומדת מרחוק "לדעת מה יעשה לו". הפעם השנייה בשירת הים, מרים לוקחת את התוף וכל הנשים יוצאות אחריה בתפים ובמחולות". גם בתוך שמה של מרים מסתתרת המילה מים. עלינו לברר מדוע מרים ומים הולכים ביחד.

מרים - ביטוי לחווית החיים

4 – לאחר שבעת ימי הריאה היה מצופה שהעולם יתחיל להתפתח, אך בפועל העולם היה תקוע – "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח" וכל זאת למה? "כי לא המטיר ה' אלוקים על הארץ". דבר אחד היה חסר כדי שהעולם יתחיל לנוע – מים!! המים הם כוח מניע לא רק ביחס לצומח אלא גם ביחס לחי, אדם יכול להתקיים ללא מזון הרבה יותר זמן (חודש-חודשיים) מאשר שהוא יכול להתקיים ללא מים (3-7 ימים). המים לא יוצרים את המציאות, המציאות קיימת ועומדת, המים מקיימים את המציאות, המים הם המתווכים בין הנבראים ובעזרתם הנבראים מתחילים לנוע.

העולם הנשי הוא עולם רגשי, כל עניינו של רגש הוא חוויה בכוחה של האשה לחבר בין העולם החיצוני לעולם הפנימי. נביא כמה דוגמאות מהחיים שימחישו את הנקודה הזו.

כשאשה מרגישה קושי בקשר הזוגי או לחילופין כשהיא מרגישה שמחה בקשר הזוגי היא בדר"כ תבטא את הקושי או את השמחה בצורה רגשית הרבה יותר מהגבר. מדוע? משום שעל ידי הרגש היא מצליחה לחבר את עצמה וגם את הסביבה שלה לתחושה שלה. לפעמים הגבר יכול לעמוד מהצד וכלל לא להבין מה הקשר בין הפגיעה לבין התגובה, התגובה הרגשית תראה לו מאד קיצונית, אבל זו דרכה של האשה להביא למודעות של הבעל שאכן היתה פגיעה.

בעזרת החוויות האשה מצליחה לקרב את הדברים גם לבעלה. גבר גם צריך חוויות, אלא שבמהותו הוא פחות מכיר את העולם הזה והאשה היא זו שמחברת אותו אל הדברים. כשהאשה אומרת שצריך לקנות כלים יפים לשבת והבעל אומר מה רע בכלים שיש לנו, בסופו של דבר כשהשולחן יהיה מסודר הוא ירגיש התרוממות יותר גדולה בשולחן השבת למרות שבשכל הפשוט שלו הוא כלל לא מבין את ההבדל. בליל הסדר יש ציווי מיוחד לפאר את השולחן, הסיבה לכך היא שבלייל הסדר אנו מצויים "חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים", כלים נאים מוסיפים לחוויה ועוזרים לחזק אצלנו את תחושת הגאולה.

אינה דומה מסיבת סיום שיש בה מורות למסיבת סיום שאין בה מורות. מסיבת סיום ללא מורות בדר"כ תראה די עלובה ותתן תחושה של חוסר חיבור אצל כל המשתתפים, לעומת מסיבת סיום שיש בה מורות והמורות אחראיות על התפאורה כל המסיבה תראה הרבה יותר מושקעת והתחושה אצל ההורים תהיה הרבה יותר טובה. התפאורה יוצרת חוויה והחוויה יוצרת תחושת שייכות.

15 – בתוספתא סוטה מובא ששלושה פרנסים טובים עמדו להם לישראל: משה אהרן ומרים. בזכות משה היה מן, בזכות אהרן היו ענני הכבוד ובזכות מרים היו מים. כשמתה מרים בטלה הבאר וחזרה בזכות משה ואהרן. אם הבאר חזרה סימן שגם החוויה חזרה. נתבונן במקורות הבאים ונביא כמה דוגמאות.

חוויה של תפילה

16-18 - מיד לאחר מות אהרן עם ישראל מתמודד עם מלחמה – "וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי". עם ישראל מבין שצריך ישועה ומיד "וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן נתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם". רש"י תמה מדע עם ישראל מתפלל בלשון "נתן נתן את העם הזה" ולא אומרים במפורש "כנעני" ומתרץ שבאמת היו אלו עמלקים, שהרי יושבי הנגב היו עמלקים, אלא שהעמלקים הכירו את כוח התפילה של ישראל וחששו ממנו לשם כך רצו להטעות את ישראל ושינו את לשונם ללשון של כנענים. עם ישראל התבונן בעם העומד מולו ולא ידע במי מדובר, מצד אחד העם מדבר בלשון כנענית ומצד שני מלבושם כלבוש העמלקים. לכן אמרו ישראל נתפלל סתם בלשון "אם נתן את העם הזה בידי". יש כמה לימודים חשובים מהמלחמה הזו.

יסוד החיים העליונים הנובעים מעומקה של תורה צפונים בים הגדול (התורה משולה למים) את מי הים קשה לשתות, המים צריכים לעבור התפלה ורק לאחר מכן הם נגישים לבני אדם. את ההתפלה הזו עושה מרים!! מרים מצליחה לחבר את לב האנשים למי הים ובעזרת החיבור הזה כל אחד מוצא את מקומו בתוך הים הגדול. כדי להיות שייך האדם צריך להרגיש שייכות ועל הרגש אחראית האשה. הרב מסייג ומבאר שלא מדובר כאן ברגש מתפרץ ללא גבולות, אלא רגש הנובע מתוך הים הגדול, מתוך התורה הקדושה. כשם שהמים מתווכים ומצליחים ליצור הרמוניה בבריאה כך מרים בעזרת הכוח הרגשי שלה מצליחה לתווך וליצור הרמוניה בין הרעיונות הרוחניים לאדם

מי שמתעסק בחינוך יודע שללמד דף גמרא זה לא קל. פעמים רבות אנו שומעים את המשפט "אני לא מתחבר לגמרא". לימוד חייב לבוא עם רגש, עם התלהבות. איני מתכוון לומר שצריך ללמד עם מצגת וכדו' אלא שהלימוד עצמו יהיה חוויתי ולא רדום. כשתלמיד נפגש עם דמות שהשמחה האמיתית שלו נמצאת בתורה והשמחה הזו מוקרנת בזמן הלימוד, אין ספק שדמות זו תשפיעה בצורה משמעותית על חיי התלמיד, לעומת זאת כשמחנך מגיע ללא חשק, ללא חיות, הוא משדר רדימות והקושי להתחבר אליו ואל התורה שהוא מנסה להעביר גדול מאד.

חטא מי מריבה

13-14 - כדי לספק מים לעדה מצווה הקב"ה את משה "קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם". משה לוקח את המטה ומשה ואהרן מקהילים את הקהל אל פני הסלע. משה מוכיח את עם ישראל ואומר "שמעו נא המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים" ובמקום לדבר אל הסלע "וירם משה את ידו ויך את הסלע פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם" המעמד הזה עלה למשה ואהרן ביוקר והגזרה הקשה לא מאחרת לבוא... יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם". פרושים רבים נאמרו בביאור חטא מי מריבה, אנו נביא ביאור שמתחבר למהלך שלנו. בעל ה'תפארת שלמה' מבאר שהציווי האלוקי היה "ודברתם אל הסלע לעיניהם" הדגש הוא על ה'לעיניהם'. הדיבור לעיני בני"ה היה מחזיר אותם חזרה לאמונה שהיתה להם במעמד הר סיני שם הם ראו את הקולות. הראייה הביאה להפנמה גדולה וגם כאן המטרה האלוקית היתה לגרום להפנמת האמונה על ידי שייראו ישראל איך מדברים אל הסלע ויוצאים מים. התוכחה האלוקית של הקב"ה למשה ואהרן – "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני העדה". ניתן לומר שעם הסתלקותה של מרים הסתלקה גם החוויה שהביאה להטמעת המדרגות הרוחניות. הציווי לדבר אל הסלע לעיני העדה בא כדי למלא את החלל שנפער עם הסתלקותה של מרים ומשה ואהרן כביכול מפספסים את ההזדמנות ובאותה עת הם מבינים שעליהם לדאוג גם לצד החוויתי שמחבר את ההשגות הרוחניות לנפש האדם. ללא החוויה אין הפנמה וללא הפנמה אין קניין מדרגות. כוחה של מרים הוא לא להמציא דברים חדשים ולא לחדש חידושים אלא לחבר ולקרב את המדרגות הרוחניות לחיי האדם. כשם שהמטר מוציא אל הפועל את הטמון באדמה כך החוויה מצליחה להוציא אל הפועל את המדרגות הרוחניות על ידי כך שהיא מקרבת את המדרגות אל האדם.

חלוצי צבא, שניים עשר אלף על הכלים (ג'ובניקים) ושניים עשר אלף לתפילה. ר' חיים שמואלביץ שואל, לשם מה היו צריכים המתפללים להגיע לשדה הקרב וכי לא יכונו יותר אם יישארו בבית המדרש ויתפללו בתנאים אופטימליים? ומתרחץ לפי דרכנו שוודאי לא!! כדי שהתפילה תצא מעומק הלב המתפללים צריכים לחוות את הקושי של הלוחמים בשדה הקרב!! אי אפשר להיות שותף לגמרי מרחוק!! תפילה מרחוק היא תפילה לא שלמה!! ר' חיים היה ראש ישיבת מיר, רוב תלמידיו של ר' חיים באו מחו"ל ובתקופת מלחמת יום כיפור הם התלבטו אם לחזור לבית הוריהם. ר' חיים אומר להם את הדברים הבאים: "נתברר מכמה מקומות דאי אפשר להתבונן מרחוק. על כן אע"פ שנופלים בשדה המלחמה על שפת התעלה וברמת הגולן, אבל כיון שזה מרחוק אין אנו מרגישים בצער הזה, הגם שבנינו היקרים הם. ולכן אני אומר לכל מי שטוען שאפשר לו לנסוע הביתה לחו"ל ולהתפלל מרחוק על אחינו היקרים, שקר אתה דובר, שמרחוק אי אפשר להרגיש המצב ואי אפשר להתפלל עליו כלל!!!"

יש כל מיני שיטות לגבות צדקה, יש כאלו שמנסים את מזלם בטלפון, מבקשים בנימוס וכל תשובה מתקבלת בברכה. יש כאלו ששולחים הודעה מוקלטת שמתחילה כך: "בבקשה אל תנתקו...." כמובן שבהקלטה נשמע קול מאד דרמטי. ויש כאלו שכשאתה נכנס ליוטיוב כדי לשמוע את 'ביני לנדאו' או את 'מוטי שטיינמיץ' (סתם זרקתי שני שמות שאני אוהב לשמוע...) פתאום יש לך פרסומת מזעזעת על ילד שנולד עם בעיה של ניוון שרירים, אתה רואה בעיניים את הקושי וההתמודדות. להרבה אנשים יהיה קשה להתעלם כאשר הוא רואים את הקושי וההתמודדות מול העיניים, משום שהחוויה בדרך הזו היא חזקה מאד ומשאירה רושם רב.

ההבדל בין אהרן למרים - החוויה

22-24 – בפרשתנו נפטר אהרן הכהן בהר. פטירתו של אהרן הביאה לאבל גדול בקרב העם וכל בית ישראל בכו במשך שלושים יום. בפרשתנו מופיע גם סיפור פטירתה של מרים הנביאה, אלא ששם לא מתוארת כלל תגובה רגשית מצד עם ישראל, כל מה שנכתב הוא "...ותמת שם מרים ותקבר שם". הכלי יקר מבאר שבאמת מהתבוננות בפסוקים ניתן להבין שעם ישראל לא הרגש כלל בהעדרה ונשכחה כמת מהלב. חוסר הרגש מצד העם גרם לכך שלא היה מים לעדה וכך ידעו ישראל למפרע שהבאר הייתה בזכות מרים. מדוע אהרן זוכה ליחס כל כך חם ואילו מרים נשכחה מהלב? ניתן אולי לומר שאהרן היה יותר מעורב בקהילה, אך פירוש זה קשה שהרי מרים לאורך כל השנים הייתה נראית מאד מעורבת ומשמעותית כפי שראינו בתחילת השיעור. אולי אפשר לומר שפטירת אהרן הכהן הייתה מלווה בחוויה מאד מיוחדת כמובא ברש"י על המילים "ויראו כל העדה". עם ישראל לא האמין שאהרן נפטר וכדי שהעם יאמין "בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה, ראו והאמינו". זה כל ההבדל – ראו והאמינו!! מה שגרם לאמונה, מה שגרם להפנמה, מה שגרם להרגשת החוסר הייתה הראייה!!! החוויה!!! אצל אהרן שראו, בכו והספידו כמו שצריך ואצל מרים שלא ראו אלא רק שמעו לא הספידו כמו שצריך!! החוויה מביאה להפנמה והופכת את האמונה לדבר מוחשי.

1. לעם ישראל היה מאד חשוב למקד את התפילה, הוא לא מתפלל סתם!! מיקוד של התפילה מעורר חוויה רגשית שגורמת למתפלל להתכוון יותר ולהתחבר יותר. נביא דוגמאות כדי להמחיש את הרעיון. שומעים על מישהו של"ע נפצע בפיגוע. יש אפשרות להתפלל בלשון: "שלח רפואה שלמה למי שנפצע בפיגוע", אך יש אפשרות להתפלל עם הזכרת שמו. ואם נברר יותר על מצבו המשפחתי של הפצוע ואם גם נראה תמונה של משפחתו המבקשת רחמים, ברור שהתפילה תהיה חזקה יותר ומשמעותית יותר. מדוע? כי יש כאן חוויה!! החידוש של ר' נחמן בהתבודדות שאתה מדבר בשפה שלך, אתה לא מתפלל בתבנית רגילה, אתה פשוט שופך מה שיש לך, מה שאתה חווה, מה שאתה מרגיש ואז זה ממש יוצא. כשאנו מתפללים בתבנית שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה יש יתרון שאנו שומרים על עקביות, אך יש חסרון שאנו עלולים לבוא לתפילה נטולי חוויה והתפילה נראית בהתאם. אחת העצות היא לחשוב על דבר אחד שאנו רוצים, למקד את התפילה על אותו עניין, בצורה כזו ניכנס לתוך החוויה והתפילה תהיה עוצמתית יותר. כאשר ל"ע לאדם יש צרה בבית והוא מתכוון לבקש על הצרה ב'שמע קולנו', בדר"כ כל התפילה שלו תראה אחרת.

יש אנשים שכשהם מתפללים מסידור חדש התפילה שלהם נראית אחרת משום שהם חווים חוויה של התחדשות. בתחבולות תעשה לך מלחמה, על כל אחד מוטלת החובה למצוא את הדרך לעורר את העולם החוויתי שלו.

2. המשכיל לדוד מקשה על התנהלותם של העמלקים, אמ כבר שינו את לשונם מדוע לא שינו גם את לבושם וכך היו מצליחים להטעות את ישראל לגמרי. הרב גלינסקי מביא את תירוצו של חידושי הרי"ם: אילו היו משנים גם את הלבוש וגם את הלשון התוצאה הייתה שכל זהותם הייתה משתנת ובאמת היו הופכים לכנענים ואילו היו ישראל מתפללים שהכנענים יהיו נופלים בידם אכן היו נופלים בידם!! התירוץ נשמע רחוק מהמציאות, וכי בגלל לבוש כל המהות של האדם משתנת? והתשובה היא כן!! כשם שחוויה חיובית מחברת אותנו לדבר הנכון כך חוויה שלילית מחברת אותנו לדבר הלא נכון. לבוש הוא חלק מהחוויה, הלבוש תופס משמעות רבה במרחב הציבורי וללא ספק הלבוש משפיע על האדם. לבוש זרוק יכול לגרום לאדם להיות לא מסודר ולבוש מסודר להפך.

לבוש צנוע ודאי משפיע גם על הצניעות הפנימית. לבוש צנוע צריך להיות חוויה חיובית. לפעמים יש מחשבה שחלק מהצניעות זה לבוש לא יפה. זו טעות חמורה!! לבוש צנוע צריך להיות יפה!! יש גדרים שלבוש צנוע לא יהיה בולט, אבל שלא יהיה יפה זה לא עלה על דעת אף אחד, להפך!! כשמחנכים ילדה ללבוש צנוע צריך להשקיע בבגדים שרוכשים לה. יש כאלו שמלבישים את הילדה בסמרטוטים של הדור הקודם, ילדה צריכה להרגיש חוויה חיובית, חווית התחדשות בלבוש הצנוע ומתוך החוויה היא גם תתחבר לרעיון.

פעמים רבות דיברנו על כך שהורים מלבישים את ילדיהם בלבוש של שחקני כדורגל, זה מחלחל וזה פוגם בנפש!!

19-21 - נביא ענד דוגמא אחת בחשיבות של חווית התפילה. בפרשת מטות מתוארת מלחמת מדין. מספר הלוחמים שיצאו למלחמה היה "אלף למטה אלף למטה", נחלקו התנאים כמה לוחמים היו בפועל, יש אומרים עשרים וארבע אלף - שני אלפים מכל שבט. ויש אומרים שלושים ושש אלף - שלושת אלפים מכל שבט והחלוקה בשדה הקרב הייתה כזו: שנים עשר אלף

הקיום הפשוט ללא שום חשבונות. יש מקרים בהם האדם משתעבד לחוויה וכשהוא לא חווה הוא לא עושה. זו טעות חמורה!!

לפני כמה ימים פגשתי חבר שלא ראיתי תקופה ארוכה. החבר שייך לקהילה שהעולם החויתי שם הוא עניין רציני, לאחר תפילת מנחה דיברנו מעט והוא אמר לי את המשפט הבא: "היה לי כל כך כיף להתפלל כאן מנחה, התפילה כאן כל כך משוחררת ואמיתית". ניסיתי להיזכר אם היה משהו מיוחד בתפילה, אבל חוץ מזה שלא אמרו תחנון לא הצלחתי להבין מה היה כל כך משוחרר ואז הגיע ההסבר המפתיע: "אצלנו החוויה מחייבת, אם אתה לא חווה זה כאלו לא התפללת וכאן אצלכם מי שרוצה לחוות חווה ומי שלא רוצה לא חווה". האמת שלתשובה כזו לא ייחלתי, אבל אז הבנתי שלפעמים החוויה היא לא לחוות... ובמילים אחרות אסור לנו להשתעבד לחוויה, ולהכניס את החוויה לתבנית מסוימת. נביא דוגמא מהחיים שתמחיש את הדברים. בחור ישיבה שרגיל להתפלל בראש חודש בסגנון חסידי עם שירה וריקודים, תפילת ר"ח שלו לוקחת כמעט שעתיים. פתאום פורצת מגפת קורונה והוא מתפלל במניין מצומצם ליד ביתו ללא שירה וריקודים. אם הוא משועבד לחוויה הוא לא ימצא את עצמו, אבל אם הוא אינו משועבד לחוויה בראש ובראשונה הוא ירגיש שמחה מכך שהוא זכה להתפלל במנין ולומר הלל, יכול להיות שההתרגשות לא תהיה אותה התרגשות, אבל בסה"כ ההרגשה תהיה חיובית בניגוד לאדם שמשועבד לחוויה הוא יחוש התרסקות.

בחור יצא מהישיבה, בישיבה היה רגיל ללמוד עיון, חווית לימוד העיון שונה לגמרי מחוויית הלימוד של הדף היומי. לאחר תקופה מחוץ לישיבה הוא מחליט ללכת לדף יומי אך הוא לא מוצא את עצמו, למה? משום שהוא מחפש את החוויה מעולם הישיבה. במקום להבין שעליו לשנות את החוויה ולחפש חוויה אחרת שמתאימה לתקופה החדשה, הוא מחפש את החוויה אליה הוא משועבד והתוצאה שהוא נשאר בלי כלום ועולמו הרוחני הולך לאיבוד. פעם אמר לי רב שכונה שבעלי בתים שאינם בוגרי ישיבות מגיעים לדף יומי הרבה יותר מבעלי בתים בוגרי ישיבות. הכלל הוא שאנו צריכים חוויות, אך אנו לא משועבדים לחוויות וכשצריך מגדירים חוויות חדשות.

חברים יקרים!!!

כשנפטרה מרים הלכה גם הבאר מים. המים הם הכוח המתווך בבריאה וגם הכוח המניע של האדם. המים מחברים בין החלקים השונים של הבריאה והחיבור הזה יוצר תנועה. כשם שהמים מתווכים בבריאה כך הרגש הוא המתווך בין רעיונות רוחניים לנפש האדם. הרגש מביא להפנמה עמוקה של הדברים. ההפנמה היא דבר הכרחי משום שללא הפנמה אין הרגשת שייכות. בעבודת ה' על האדם לעבוד את הבורא לא רק מתוך הכרח אלא מתוך חוויה אמיתית שהציוויים והרעיונות הרוחניים יהיו שייכים אליו. ננסה כמה שיותר להפוך את חיי היומיום שלנו לחווייתיים ונגלה שהחיים שלנו מלאים בעומק גדול!!!

שבת שלום ומבורך!!!

משה ממלא את מקום מרים

25-28 – לאחר פטירת אהרן והמלחמה בעמלק בני ישראל מתחילים לחזור דרומה (לכיוון מצרים) כדי להקיף את אדום. הדרך הקשה והחזרה לכיוון מצרים גררה אחריה תחושה קשה אצל העם והעם מתלונן - "וידבר העם באלוקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל". התגובה לא מאחרת לבוא "וישלח ה' בעם את הנחשים והשרפים וינשכו את העם ומת עם רב מישראל". העם בא למשה ומתוודה: "חטאנו כי דברנו בה' ובך..." ומבקש ממשה "התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש". משה מתפלל וה' מצווה את משה: "עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוק וראה אותו וחי". משה שומע אך עושה את הציווי באופן קצת שונה "ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס..." מברר רש"י שמשה עשה נחש מנחושת למרות שלא נצטווה על כך משום שנחש ונחשת זה לשון נופל על לשון. נעצור ונשאל, יש מתים רבים בעם ישראל ולמשה רבנו יש זמן להתעסק בלשון נופל על לשון? אלא שהא"ח הקדוש מברר שהקב"ה מצווה לעשות נחש ולא מסתפק בווידיאו של עם ישראל, משום שבוחן כליות ולב זיהה שהתשובה לא היתה שלמה וכדי שהתשובה תהיה שלמה היה צריך להעביר את עם ישראל חוויה של נחש ולשים אותו על נס כדי שישראל יראו בעיניים שבזמן שהם מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים ליבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים. משה הבין את המגמה האלוקית ורצה שהחוויה תהיה חזקה יותר וכדי ליצור חוויה חזקה יותר עשה משה את הנחש מנחושת. מסכם הרב דסלר שמעשים אלו מוכיחים יכולת כח הציור והדמיון לפעול על לב האדם. וברור בלי כל ספק שמבלעדי כח הציור והפעלת הדמיון אי אפשר בשום אופן להתחזק ולהתרכז ולהשיב אל הלב את העניינים הרוחניים שלמד. משום כך הבליטה כאן התורה כל כך את ענין הציור והדמיון, כי הם הגורמים העיקריים להשבה אל הלב... וכן בנחש הנחשת הציווי היה להגביה אותו, לעורר לבם לראות את שורש הנחשים למעלה ולא את הדמיון הטבעי שלפניהם.

אסור להיות תלתי ברגש

29-32 – פרשת חקת פותחת במצוות פרה אדומה. מצווה זו זוכה לכינוי מיוחד – "זאת חקת התורה". שואל הרב גלינסקי, לכאורה היה יותר מתאים לומר "זאת חקת הפרה", אם כן מה באה התורה ללמדנו באומרה "זאת חקת התורה"? פרה אדומה היא מצוות מיוחדת וכמו שכותב רש"י שהשטן ואומות העולם מקשים מה המצווה הזו ומה טעמה שהרי היא מטהרת את הטמאים ומטמאה את הטהורים. והקב"ה משיב "גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. הא"ח הקדוש מברר שקיום מצווה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצוות הבורא. ומברר ר' חיים בכוננתו שבזמן שאדם מקיים מצווה שיודע בה טעם, עדין לא נתברר שהוא מוכן ומזומן לקיים את מצוות בוראו משום שהיא מצוות בוראו, כי יתכן שאינו מקיימה אלא משום הכרע הדעת, ורק קיום מצווה בלא טעם יעיד על הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל רצונות הבורא יתברך.

דברנו הרבה על החשיבות של חוויה בעבודת ה', אך מצוות פרה אדומה מלמדת אותנו יסוד חשוב. אסור לאדם לפתח תלות בחוויה. בין אם אנו מרגישים חוויה ובין אם לא עלינו לקיים את מצוות ה', החוויה היא קומה נוספת המגיעה על גבי

